

מה חטאו של הנזיר?

הלל מרצבר, יד בנימין

שציער עצמו מן היין, והלא דברים ק"ו ומה המצער נפשו מן היין צריך כפרה ק"ו המצער נפשו על כל דבר.

ד. המאיירי - תענית יא ע"א

כל המתמיד לישב בתעניות יותר מדאי, אם הוא צריך לכך מדרך רפואת הנפש, ואף על פי שנקרא חוטא מצד מה שהשקיע עצמו בגנות עד שהוא צריך לכך, מ"מ יפה הוא עושה, אלא שלא נקרא בזה לא קדוש ולא חסיד. ואם נוהג בכך שלא לצורך רפואת הנפש, אלא דרך יראת שמים וכוונת נטיה אל קצה אחרון, כל שהוא מעמיד חיותו בכך נקרא **קדוש וחסיד**, שהרי כל כונתו לשות ה' נגדו תמיד, ולבלתי הפנות מחשבתו ממנו יתברך.

ה. רמב"ם - הל' דעות פרק ג'

(א) שמא יאמר אדם, הואיל והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא יישא אישה ולא יישב בדירה נאה ולא ילבוש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן, כגון כומרי אדום - גם זו דרך רעה היא, ואסור לילך בה;

(ב) המהלך בדרך זו, נקרא **חוטא**, שהרי הוא אומר בניזיה, "וכיפר עליו מאשר חטא על הנפש" (במדבר ו, יא); אמרו חכמים, ומה אם נזיר שלא פירש אלא מן היין, צריך כפרה, המונע עצמו מכל דבר, על אחת כמה וכמה;

(ג) לפיכך ציוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעה התורה בלבד, ולא יהיה אוסר עצמו בנדירים ובשבועות על דברים המותרין. כך אמרו חכמים, לא דיין מה שאסרה תורה, אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים;

(ד) ובכלל הזה, אלו שמתענין תמיד, אינן בדרך טובה, ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית. ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן, ציווה שלמה ואמר, "אל תהי צדיק הרבה, ואל תתחכם יותר; למה, תשומם" (קהלת ז, טז):

ו. רמב"ם - הל' נזירות פ"י הי"ח

הנזיר לה' דרך קדושה - הרי זה נאה ומשובח, והרי נאמר בו "נזר אלוהיו, על ראשו. . . קדוש הוא, לה'" (במדבר ו, ז - ח); ושקלו הכתוב בנביא, שנאמר "ואקים מבניכם לנביאים, ומבחוריהם לנזירים" (עמוס ב, יא):

א. במדבר פרק ו

וידבר ה' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה': ...עד מלאת הימים אשר יזיר לה' קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו: כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא: לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא יטמא להם במתם כי נזר אלהיו על ראשו: כל ימי נזרו קדוש הוא לה':

וכי ימות מת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו: וביום השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה אל הפהן אל פתח אהל מועד: ועשה הפהן אָחַד לַחֲטָאת וּאָחַד לְעֹלָה וּכְפָר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ וּקְדֹשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַיּוֹם הַהוּא:...

וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד: והקריב את קרבנו לה' כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ תְּמִימִים אָחַד לְעֹלָה וּכְבִשָּׂה אַחַת בֵּת שְׁנֵתָה תְּמִימָה לַחֲטָאת וְאֵיל אָחַד תְּמִימִים לְשִׁלְמִים:

ב. תלמוד בבלי תענית דף יא עמוד א-ב

אמר שמואל: כל היושב בתענית נקרא חוטא. סבר כי האי תנא, דתניא: רבי אלעזר הקפר ברבי אומר: מה תלמוד לומר "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש", וכי באיזה נפש חטא זה? אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר - על אחת כמה וכמה.

רבי אלעזר אומר: נקרא **קדוש**, שנאמר "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר - על אחת כמה וכמה. ולשמואל, הא איקרי קדוש! - ההוא **אגידול פרע** קאי. ולרבי אלעזר, הא נקרא חוטא! - ההוא **דסאיב נפשיה**... ריש לקיש אמר: נקרא **חסיד**, שנאמר: "גַּמְלֵן נִפְשׁוֹ אִישׁ חֲסִיד"...

אמר ריש לקיש: אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים.

ג. במדבר רבה (נשא) פרשה י סימן יא-טו

"וכפר עליו מאשר חטא על הנפש" משום טומאת המתים דברי רבי ישמעאל, ר' אלעזר אומר מאשר חטא על נפשו

ז. רמב"ן - במדבר פרק ו

(יד) וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאת ימי נזרו, לא נתפרש. ועל דרך הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא **עתה נזור מקדושתו ועבודת השם**, וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלהיו, כענין שאמר (עמוס ב יא) ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים, השוה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב (לעיל פסוק ח) כל ימי נזרו קדוש הוא לה' והנה הוא צריך כפרה **בשובו להטמא בתאוות העולם**:

ח. ספר החינוך - מצוה שעד

מה שאמרו זכרונם לברכה [נזיר י"ט ע"א] יביא כפרה על עצמו שציער עצמו מן היין, כי גם זה יתכן על טעמנו, כי אחר שאמרתי שאין רשות נתונה לאדם להשחית ביתו ולקלקל דבר בבנין אשר בנה הבונה הראשון, ראוי לו להביא כפרה על נפשו כי אולי **נטה מן הגדר המחוייב עליו** בענין גופו ונשמתו, כי שמא טבעו ובנינו נכון על צד שהנזירות עניי **יתר מדאי** על נפשו.

ט. משך חכמה - במדבר פרק ו

(ח) כל ימי נזרו **קדוש הוא לה'** - ...כי הוא **נעשה קדוש בעצמותו** ונשגב במעלתו, כיון שהוא נפרד מן התאוות ונבדל מן המותרות ונזהר מכל אלה הוא נעשה זך בחומריותו ונעלה בעצמותו, לכן אמר וכי ימות מת עליו בפתע, שלא היה צריך להזהר מזה, כי הוא אנוס והביא כו' ועשה כו' "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש", פירוש, כיון שהוא איש קדוש ורום המעלה צריך להביא כפרה **על שאירע** שמת איש באהלו.

י. כלי יקר - במדבר פרק ו

(ב) על דרך שאמרו רז"ל (נדרים כ"ב.) הנודר כאילו בנה במה וכו' וזה מסכים למאן דאמר שהנזיר נקרא חוטא (נדרים י.) והחטא הוא **שבונה במה לעצמו** והוא פורש את עצמו מכל העולם לנהוג איסור בדבר שכל העולם נוהגים בו התר... (יא) ... הנזיר חוטא כי אילו היה איש תם וישר מכלכל דבריו במשפט לא היה צריך לנדור ולהזיר כי מי יעכב על ידו להתנהג בפרישות ובהרחקת המותרות בלא נדר, ומדאצטריך **להתקשר בנזירות** זה יורה כי הוא יודע בעצמו שאין מעצור לרוחו על כן הוא קופץ ונשבע כנגד היצר הרע. ובזה גרם לעצמו צער, כי כל דבר הנודר **יצרו תוקפו ביותר**... לפי שמגרה היצר הרע בעצמו ואומרים לו לא דיך מה

שאסרה עליך תורה במאסר של היצר הרע והבו דלא לוסף עליה...

כך נזיר זה נקרא חוטא משני צדדים הן מצד שקודם נזירות זה היה **כעיר פרוצה** אין מעצור לרוחו עד אשר הוצרך להתקשר בנזירות, הן מצד שבהיותו נזיר הוא **מגרה היצר הרע** בנפשיה, אבל מכל מקום קדוש יאמר לו אם יעמוד כנגדו כי היצר הרע כל מזימותיו לפרוץ גדרו.

יא. מאור עיניים - פרשת מטות

בשעה שאוכל האדם המאכל נתייחד הניצוץ ההוא אל חיותו של האדם ההוא האוכלו וניתוסף בו כח... וא"כ מי שמצער נפשו ומסגף את עצמו לבלתי להנות מן העולם נקרא חוטא... כי הוא גם כן **עבודת ה'** כמו תורה ותפלה ותפילין וכל המצות כי באורייתא ברא קב"ה עלמא (זח"א ה) ובאורייתא מתנהג עלמא ובכל דבר יש תורה כנודע וכל מאמין צריך להאמין שאין שום דבר שיהא חוץ לעבודתו יתברך רק שהוא על פי התורה אשר התורה התירה לאכול ולשתות רק שיעשה לשם פועלן ולא להנאת עצמו.

יב. נועם אלימלך - שמות פרשת משפטים

לא תעלה במעלות יותר ממדרגתך כדי שלא תגלה ערותך עליו, דהיינו **שלא יגביה שפלותך** כנגדך ויפול בך פניות כנ"ל.

יג. מוסר הקודש - הפרישות והדרך הממצע

אמת הדבר, שהדרך הממוצע הוא דרך החיים, המאושרים, הראויים לכל אדם, וזאת היא עצת ד' ברוח התורה, והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, את הדרך זו בית חיים. מכל מקום טבע הסגולה הנשמטית הוא נותן, **שיחידים ימצאו בעולם**, שההסתכלות העליונה, וחיי הפרישות הקיצונית עם הטהרה המופלגה, היא נאותה להם, כדי לכבוש דרך לעולם כולו, להאיר נתיבות עולמים.

ואלה הגדולים מוצאים בתכנם הקיצוני את אותה שביעת החיים, והאושר המלא, יותר הרבה ממה שמוצאים אותם רוב בני אדם בלכתם בדרך הממוצע הראוי להם. על כן יחידי סגולה בעלי חסידות מופלגה, זאת היא גם כן מכלל תוכן קדושת ישראל שימצאו בעולם. ובמאפל הגלות לפעמים דוקא אלה הענקים הם אשר האירו לנו את כל חשכת החיים, ושימו לנו מעקשים למישור, ומחשכים לאור.

מהלך השיעור - במה חטא הנזיר?

הלל מרצבך

- א. ר' אלעזר הקפר - שציער עצמו מן היין.
- ב. ר' אלעזר, ר' ישמעאל - שנטמא למת.
- ג. מאירי – שהגיע למצב שהוא צריך להתנזר.
- ד. רמב"ם – סתירה בדעתו. ונראה שהחטא שמתרחק מדרך האמצע של בני האדם.
- ה. רמב"ן – ששב להיטמא בין בני אדם.
- ו. ספר החינוך – שייטכן שעינה את עצמו יותר מדי.
- ז. משך חכמה – שכיוון שהוא קדוש איך אירע שמת מישהו בסביבתו.
- ח. כלי יקר (1) – שפורש מן העולם.
- ט. כלי יקר (2) – שהיה זקוק להגיע למצב של נזירות (כמו המאירי)
- י. כלי יקר (3) - שמגרה את יצר הרע בעצמו.
- יא. מאור עיניים – שמונע העלאת ניצוצות.
- יב. ע"פ הנעם אלימלך – שיש חשש שהוא מרגיש מעל אחרים.

ת וש ש' וש ש

ורבינו משה ז"ל פירש, כי האדם צריך שילך בכל מידותיו על הדרך האמצעית ולא יטה לאחד מהקצוות מן הקצוות, כגון, שלא יהי כילי ולא מפזר, אבל יהיה נדיב וכן, לא יהיה בעל תאוות בזוללות ושכרות, ולא מסגף עצמו מכל תאוות, כמו שקראה התורה לנזיר חוטא, כמו שנזכר בראשון מנדרים [י א] וראשון משבועות [ח א] וראשון מתעניות [יא א] ובשני מנזירות [יט א] ובפרק החובל [בבא קמא צא ב], מפני שציער עצמו מן היין [נקרא חוטא וכו'] והתורה היא המלמדת לנו דעת לבור הדרך האמצעית